

**ВИДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ
ЯК СКЛАДОВА ДОКУМЕНТНОГО РЕСУРСУ
ДЕРЖАВНОЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

У статті проаналізовано кількість та зміст видань української діаспори, які надходили до фондів ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського з 1993 р. (з часу існування Центральної освітянської бібліотеки) по 2010 р. Дослідження здійснено з метою систематизації інформації про книжкові зібрання, надані українською діаспорою, та популяризації цих видань, що вміщують публікації про українських письменників, педагогів і громадських діячів, чий імена повернулися на Батьківщину. Визначено основні напрями роботи з фондом літератури діаспори у ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.

Ключові слова: діаспора, видання української діаспори, бібліотечний фонд, Центральна освітянська бібліотека, Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського.

Роки, що минули з часу проголошення незалежності України, позначені відродженням української культури, переосмисленням та об'єктивним висвітленням історичних подій, які відбувалися у нашій державі, усвідомленням сутності внеску в її розвиток незаслужено забутих діячів науки, освіти та літератури минулого. Велику роль у поверненні в Україну літературної та наукової спадщини цих особистостей відіграли бібліотеки, які впродовж років незалежності активно налагоджували співпрацю з українською діаспорою. У рамках науково-дослідної роботи на тему «Теоретичні засади формування всеукраїнського інформаційного ресурсу з питань психолого-педагогічної науки і освіти на базі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського» (наук. кер. – П. І. Рогова, к. і. н., директор ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського) фахівцями даної бібліотеки було досліджено кількість та зміст документів, подарованих їй українською діаспорою. Актуальність представленого дослідження полягає в необхідності систематизації інформації про літературу української діаспори, що зберігається в різних бібліотеках та архівах України, як шляхом створення традиційних бібліографічних покажчиків, так і шляхом створення зведеного електронного каталогу. Це значно полегшить пошук інформації про письменників, науковців та громадсько-культурних діячів української діаспори реальним та віртуальним читачам, які досліджують цю тему.

Мета дослідження – аналіз кількості та змісту документів, подарованих українською діаспорою ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, а також визначення основних напрямів роботи з цими документами.

Необхідно зазначити, що українська діаспора – це збірне визначення української національної спільноти поза межами українських земель (української національної території), яка почуває духовний зв'язок з Україною. Назву «діаспора» (грец. походження – розпорошення, розсіяння) запозичено з єврейської, так здавна називали всіх євреїв поза Палестиною [2].

Питання щодо книжкових колекцій, подарованих українською діаспорою, досить актуальне у сучасній Україні і є об'єктом наукових досліджень багатьох наукових бібліотек та архівів. Зокрема, у 2004 р. у рамках Днів науки у Національному університеті «Києво-Могилянська академія» (НаУКМА) відбулася конференція «Особисті книжкові колекції та особові фонди діячів української діаспори в бібліотеках та архівах України», організована Науковою бібліотекою НаУКМА та НПБ України [6]. До участі в конференції долучилися представники багатьох бібліотек. У своїй доповіді директор Наукової бібліотеки НаУКМА Т. Ярошенко зробила короткий огляд найцікавіших із 30 колекцій, подарованих українською діаспорою бібліотечі, та підкреслила унікальність інформації, яку містять ці зібрання [13]. Завідувач відділу зарубіжної україніки Л. Дегтяренко Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського висвітлила діяльність щодо збереження та опрацювання колекцій, наданих представниками української діаспори [1]. На сучасному етапі фахівці відділу зарубіжної україніки працюють над створенням зведеного електронного каталогу «Зарубіжна україніка». У Національній парламентській бібліотечі у науково-бібліографічному відділі було створено покажчик змісту комплекту журналу «Визвольний шлях» 1948–1998 рр., який видавався українською діаспорою у Лондоні. Створення цього покажчика значно полегшило читачам пошук раніше невідомих праць українських політиків, істориків, економістів, літературознавців, письменників, майстрів мистецтва, які містяться в часописах «Визвольний шлях» [3]. Особливо це актуально для бібліотек, які мають цей журнал у своїх фондах, зокрема, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського має цей комплект видання 1954–2002 рр. У 2008 р. у Національному університеті «Острозька академія», при якому діє Інститут досліджень української діаспори, відбулась III Міжнародна наукова конференція «Проблеми дослідження української діаспори», у роботі якої взяли участь науковці з України, США, Канади, Білорусі, Польщі, Словаччини. У роботі однієї із секцій конференції, яка була присвячена архівам та бібліотекам української діаспори у різних країнах світу, підкреслювалася важливість опрацювання колекцій, подарованих представниками української діаспори бібліотекам України [5]. У 2009 р. завідувач відділу Одеської державної наукової бібліотеки ім. М. Горького Л. І. Саєнко захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук за темою «Видавнича діяльність української діаспори в Австралії (1948–2008 рр.)», у якій в одній з перших в

Україні досліджено питання надходження до бібліотек України діаспорської літератури, зокрема, з Австралії [12].

Головним завданням ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, яка була заснована у 1999 р. згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 30.10.1999 р. за № 2018, є формування повноцінного інформаційного галузевого ресурсу для забезпечення фахових потреб освітян держави. З цією метою колективом бібліотеки постійно триває налагодження ділових і творчих контактів з фондами, видавництвами, освітянськими закладами, а також із громадянами, не байдужими до бібліотечної справи як в Україні, так і в різних куточках світу – усі вони своїми подарунками сприяють поповненню бібліотечного фонду ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Співпраця з українською діаспорою була започаткована ще у 1993 р. П. І. Роговою, директором Центральної освітянської бібліотеки Інституту змісту і методів навчання Міністерства освіти України (ЦОБ ІЗМН) – фонд цієї книгозбірні з кінця 1999 р. став однією зі складових інформаційного ресурсу ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. ЦОБ була однією з перших бібліотек в Україні, що розпочала співпрацю з представниками української діаспори, які після проголошення незалежності України у 1991 р. почали приїздити до нашої держави, брати участь у громадських заходах, конференціях, конгресах. Співпраці з діаспорою сприяло не тільки розташування ЦОБ у Київському будинку вчителя, а й розуміння директором важливості і вагомості таких зв'язків. Необхідно зазначити, що інтерес до діаспорських видань був викликаний не тільки фінансовими проблемами щодо комплектування фонду, а й унікальністю інформації, яку вони містили, а саме: відсутні в українському літературному і науковому обігу праці та біографії видатних українських письменників, педагогів, науковців, державних і громадських діячів, чий імена були незаслужено викреслені за часів радянської влади. З об'єктивних причин вони були вимушені змінити українське громадянство, але і за межами України намагались зберегти українську мову, культуру й традиції. Центральної освітянській бібліотеці було подаровано багато книг представниками української діаспори з Канади, США, Великобританії, Німеччини, Австралії. У 1995 р. за успіхи, досягнуті у розбудові ЦОБ, директор бібліотеки П. І. Рогова була нагороджена поїздкою до США, під час якої вона ознайомила з роботою бібліотек цієї держави та взяла участь у XIV міжнародній конференції в Іллінойському університеті. За час візиту П. І. Рогова відвідала Бібліотеку Конгресу США, бібліотеку Іллінойського університету, Нью-йоркську публічну бібліотеку, а також редакцію славнозвісної газети «Свобода», налагодила зв'язки з українською діаспорою, українськими видавництвами в США, започаткувала міжнародні зв'язки між ЦОБ і бібліотеками світу.

Всього у фонді ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського нині зберігається понад 8000 документів, подарованих представниками української діаспори, що становить 2 % від загального фонду. Слід зазначити, що понад 7000 документів надійшло упродовж 1993–1999 рр. (період діяльності ЦОБ).

Майже всі діаспорські видання зберігаються у приміщенні філії ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, яка знаходиться у Київському міському будинку учителя. За видами усі документи української діаспори поділяються на книги (70 %) та журнали (30 %). Найбільше документів одержано з Канади – 45 %, з США – 25 %, з Австралії – 20 %, з інших країн – 10 %. За змістом ці документи поділяються на суспільно-політичної тематики (45 %), педагогічної (15 %), з питань мовознавства та літературознавства (10 %), художню літературу (30 %). Усі подаровані документи опрацьовані: здійснено облік, створено бібліографічний опис із подальшим внесенням карток до алфавітного та систематичного каталогів, а також до окремої картотеки подарованих видань української діаспори. У 2000 р. ведення окремої картотеки було припинено у зв'язку зі зменшенням кількості надходжень зазначених видань до ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Сьогодні ведення такої картотеки необхідно відновити, а також вказувати в електронному каталозі, ким була подарована книга. Систематизація здійснювалася згідно з ББК із зазначенням країни, в якій документ було видано. Кожне видання, яке надійшло до фонду з 1993 по 1999 рр., має ярлик, з якого можна дізнатись, чий це подарунок. Деякі документи мають дарчі написи. Збереження цих видань вимагає чіткого дотримання температурного режиму та відповідної вологості повітря. Особливо це стосується книг першої половини ХХ ст., які були надіслані бібліотеці в незадовільному стані, тому що раніше перебували в умовах, непридатних для довготривалого зберігання. Кількість таких документів – близько 40 %.

Матеріали зазначених книжкових зібрань широко використовуються як читачами, так і співробітниками бібліотеки під час підготовки науково-бібліографічних покажчиків, наукових статей, створення тематичних та персональних виставок, присвячених таким особистостям, як М. Грушевський, Я. Славутич, С. Сірополько, І. Огієнко, О. Олесь, С. Русова, Х. Алчевська, М. Зеров, Л. Биковський. Упродовж восьми років директор Центральної освітянської бібліотеки П. І. Рогова спільно з доктором філологічних наук, професором, лауреатом Національної премії імені Т. Шевченка Ф. П. Погребенником була організатором і ведучою циклу вечорів «Визначні жінки України» у Київському будинку учителя. До їх проведення залучалися науковці як з України, так і з-за кордону, відомі педагоги, діячі культури і мистецтва, актори, художні колективи. Ф. П. Погребенник творчо, вдумливо, прискіпливо і талановито готував сценарії й доповіді про невідомих або маловідомих визначних жінок України. Використовуючи літературу, подаровану українською діаспорою, співробітники ЦОБ готували книжкові виставки до цих вечорів, присвячених життю та діяльності Н. Кобринської, У. Кравченко, Г. Барвінок, О. Пчілки, Г. Журби, О. Басараб та інших.

Нині особливо часто діаспорськими виданнями цікавляться студенти, аспіранти та науковці, чії дослідження стосуються літератури, історії та освіти. Адже подаровані зібрання містять інформацію про особистості, чії

імена після довгого забуття з'являються у програмах середніх загальноосвітніх та вищих навчальних закладів України, а інформацію про них та їхні праці знайти дуже складно, бо за часів радянської влади ці праці майже не видавались або ж були знищені. Тому особливо цінними є зібрання документів, подаровані доктором політології, полковником армії США у відставці, відомим українським громадським діячем Степаном Дмитровичем Олійником. Ці зібрання містять твори І. Багряного, В. Барки, М. Брайчевського, Л. Винара, Р. Рахманного, У. Самчука, Є. Сверстюка, О. Солженіцина, книги з літературознавства, присвячені творчості І. Франка, І. Дзюби, І. Світличного, В. Стуса, – всього 120 прим., які були видані в Торонто, Монреалі, Нью-Йорку, Мюнхені, Вінніпезі, Парижі, а також журнали «Український вісник», Альманахи Українського Народного Союзу (близько 200 книг). У 1993–1999 рр. колектив Центральної освітянської бібліотеки, насамперед її директор П. І. Рогова, були одними з перших популяризаторів творчості Романа Рахманного (літературний псевдонім видатного публіциста Романа Олійника) в Україні. Проведення, за участі С. Олійника (брата Романа Рахманного), літературних вечорів, презентацій книжок Романа Рахманного, розповсюдження їх у бібліотеках держави – усі ці заходи відкрили Україні ім'я видатного публіциста, поглибили знання освітян, бібліотекарів, широкої громадськості нашої країни про життя і діяльність письменника-патріота. Нині цю місію продовжує ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, фонд якої у 2000 р. поповнився ще одним дарунком Степана Дмитровича – п'ятитомною англомовною «Енциклопедією українознавства», сучасним доповненим виданням десяти томної «Енциклопедії українознавства», виданої в Сарселі (Франція) в 1955–1989 рр. Степан Олійник подарував бібліотеці й 20-томне видання англомовної енциклопедії «Британіка», комп'ютерну техніку, а також фортепіано, яке зараз знаходиться у приміщенні філії бібліотеки [7]. Багато допоміг Степан Дмитрович школі та громаді села Піддністрияни (Львівщина), де народився він та два його брати, які теж зробили вагомий внесок у розвиток незалежної України [9]. У нашій країні Степан Олійник відомий також як професіонал військової справи. У 2003 р. він був нагороджений Президентом України орденом «За заслуги» III ст. У 2006 р. міністр оборони України нагородив полковника у відставці армії США Степана Олійника орденом «Знак пошани». Цю високу нагороду від імені глави українського оборонного відомства у приміщенні Посольства України в Сполучених Штатах Америки доктору політології Степану Олійнику вручив Надзвичайний і Повноважний Посол України в США. Дякуючи за нагороду, Степан Олійник у листі до міністра оборони України написав: «Я почувся щасливим через те, що Бог дозволив мені дожити до того віку, коли я бачу Україну вільною та самостійною державою зі своїми власними Збройними Силами. Я дякую Йому за те, що маю можливість зробити скромний внесок у розбудову цих Збройних Сил» [4].

Численним за кількістю й цікавим за змістом є зібрання документів, подароване професором Ратгерського університету США, істориком, членом

Американської асоціації сприяння розвитку науки, *Української академії мистецтв і наук* Тарасом Григоровичем Гунчаком, який народився у 1932 р. у с. Старе Місто Тернопільської області. Усього зібрання містить 1875 книг з всесвітньої історії, політології, історії України, історії православної української церкви, етнографії, літературознавства, художньої літератури та праці самого Тараса Гунчака. Більшість із цих книг було видано за кордоном, частина – англійською мовою. Наприклад, книга Т. Гунчака «The Ukraine, 1917–1921: A Study in Revolution», в якій відображено революційні події в Україні, була видана Гарвардським університетом (США) англійською мовою у 1977 р. Серед книг із літературознавства привертає увагу «Історія української літератури» В. Радзикевича, яка була видана українською мовою у 1955 р. видавництвом «Батьківщина» у Детройті (США). Серед письменників, чия творчість проаналізована у цьому виданні, – Б. Антоненко-Давидович, Є. Маланюк, У. Самчук, Н. Кобринська, О. Олесь та багато інших. Книжкову колекцію, подаровану Т. Гунчаком, розміщено в читальній залі, а інші – у книгосховищі філії ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського відповідно до розділів ББК.

Із часу проголошення незалежності України у 1991 р. Т. Гунчак неодноразово відвідував батьківщину, читав лекції у вищих навчальних закладах, брав участь у різних громадсько-політичних заходах, присвячених питанням історії України та сучасним проблемам українського суспільства. У 2006 р. ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського та Київським будинком вчителя була проведена презентація книг Т. Г. Гунчака «Україна ХХ століття», «Мої спогади – стежки життя» (Київ, 2005 р.). Презентацію провели директор ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського П. І. Рогова та директор Інституту українознавства МОН України П. Кононенко [7]. У рамках цього заходу діяла книжкова виставка праць Т. Гунчака та документів, подарованих Тарасом Григоровичем ЦОБ та ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.

Український патріот Дмитро Гулей з Канади подарував нашій бібліотеці 132 книги, серед яких – художні твори, історично-мемуарний збірник «Броди і Брідщина» (Торонто, 1988 р.), праці з літературознавства, «Антологія української поезії» В. Державіна (Лондон, 1957 р.), переклад українською мовою повісті М. Гоголя «Тарас Бульба» (Канада, 1964 р.), праці І. Огієнка, С. Русової. Особливу увагу привертає книга «Українські приказки, прислів'я і таке інше», впорядкована Матвієм Номисом, що була доповнена і перевидана Дмитром Гулеєм.

Невеликою, але змістовною є колекція, подарована вдовою Івана Боднарчука – педагога, письменника й громадського діяча з Канади. У цій колекції з 17 примірників представлено читанки для початкової школи, підготовлені І. Боднарчуком, його художні твори. У 2000 р. з ініціативи ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського відбувся урочистий вечір, присвячений 90-річчю з дня народження Івана Боднарчука [10], до якого було підготовлено книжкову виставку його праць з фонду бібліотеки. На цьому заході бу-

ли присутні українські вчені, літературознавці, письменники, бібліотекарі, які досліджували життя і творчість І. Боднарчука, та інші.

Упродовж 1993–1996 рр. відома українська письменниця Докія Гуменна (1904–1996), яка проживала в США, одна з перших почала дарувати книги до бібліотечного фонду ЦОБ (усього 87 примірників своїх творів). У той період із Докією Гуменною особисто листувалася директор ЦОБ П. І. Рогова. Письменниця надіслала свої книги не тільки для Центральної освітянської бібліотеки, а й для розповсюдження їх серед інших бібліотек України, що і здійснив колектив.

Сім'я відомого мовознавця Святослава Караванського передала до фонду нашої установи 178 книг з історії та літературознавства, серед яких – праця Миколи Зерова «Лекції з історії української літератури (1798–1870)» (Жа-нада, 1977 р.), наукові праці з мовознавства самого С. Караванського.

Також у фонді ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського є книжкові зіб-рання, які подарували бібліотеці визначні представники української діас-пори: відомий громадський діяч, педагог і бібліотекознавець, провідний спеціаліст відділу україніки Бібліотеки Конгресу США Богдан Ясінський (780 примірників), професор літературознавства, поет Яр Славутич з Кана-ди (264 примірники), письменник із США Юрій Тарнавський (94 примірни-ки). Крім того, до фонду ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського надій-шли книжкові зібрання від громадських організацій та видавництва україн-ської діаспори різних країн світу: від Конгресу Українських націоналіс-тів (75 примірників), Британської Ради в Україні (360 примірників), Укра-їнської громади м. Сіетла (510 примірників), видавництва «Смолоскип» ім. В. Симоненка з Канади (408 примірників), Української діаспори Кана-ди (67 примірників), Української діаспори Німеччини (10 примірників), Злученого українсько-американського допомогового комітету (80 примір-ників), Української центральної шкільної ради Австралії (407 примірни-ків), Української шкільної Ради Америки (1745 примірників) [11].

Особливо цікаву інформацію містять книжкові зібрання, подаровані шкільними радами, що діяли в США та Австралії. Організуючи україн-ські школи за кордоном, у тому числі суботні й недільні, вихідці з України створювали українські підручники, програми та методичні рекомендації щодо викладання предметів українською мовою. В Австралії була створена Українська центральна шкільна рада Австралії, а в США – Українська шкільна рада Америки. Головним завданням цих організацій є зв'язок з ук-раїнськими школами та координація їхньої діяльності в межах країни. Від Української центральної шкільної ради Австралії ЦОБ, а надалі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, одержала в подарунок посібники з ук-раїнської мови та літератури, з історії України. Українська шкільна рада Америки подарувала бібліотеці праці талановитого українського педа-гога Г. Ващенко, видані у Мюнхені та Лондоні, працю Г. Васковича «Шкільництво в Україні (1905–1920)» (Мюнхен, 1969 р.), видання з літера-турознавства, історії України, методики викладання української мови та

літератури, підручники та хрестоматії для початкової школи, художні твори. Звичайно, орфографія та лексика навчальних посібників, наданих шкільними радами, дещо відрізняються від зразків сучасної української мови, що зумовлено впливом діалектів різних місцевостей України та різним часом виїзду з України їх авторів. Але зміст цієї навчально-методичної літератури цікавий сучасним українським викладачам та студентам передусім з погляду історії розвитку української освіти за рубежем та різноманітністю методик, які використовуються для навчання української мови в умовах іноземного середовища. Завдяки листуванню директора П. І. Рогової з членами Української шкільної ради Австралії міцніли стосунки ЦОБ і українського шкільництва за кордоном.

Крім книг, до фонду ЦОБ, а нині ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, надходять періодичні видання української діаспори. З 1993 р. і до сьогодні від видавництва Шкільної ради Америки надходить часопис «Рідна школа», на сторінках якого друкуються статті, присвячені діяльності українських шкіл діаспори, творчості відомих українських письменників, педагогів, діячів мистецтва. Директор ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського П. І. Рогова неодноразово надсилала листи голові Шкільної ради в США Євгену Федоренку, в яких дякувала за надіслані бібліотеці книги та журнали, а також висловлювала пропозицію щодо розміщення на сторінках часопису «Рідна школа» інформаційних матеріалів із актуальних питань розвитку освіти в Україні, підготовлених науковцями нашої бібліотеки [11].

Серед періодичних видань діаспори особливо цікаву інформацію містять журнали «Визвольний шлях» 1954–2002 рр., надіслані Українською видавничою спілкою з Лондона. «Визвольний шлях» – це суспільно-політичний і науково-літературний місячник, в якому публікуються праці відомих українських письменників, науковців, висвітлюються визначні події з громадсько-культурного життя української діаспори. У часописах «Визвольний шлях» наявна цінна інформація про діячів, які багато зробили задля збереження та розвитку української мови, науки і культури в умовах зарубіжжя. Наприклад, готуючи інформаційно-бібліографічний ресурс із циклу «Видатні бібліотекознавці, бібліографознавці та книгознавці України та світу», що розміщений на порталі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського (зокрема, матеріали, присвячені життю та діяльності Л. Ю. Биковського, якому у 2010 р. виповнилося 115 років), науковці ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського знайшли в журналі «Визвольний шлях» праці цього талановитого бібліотекознавця та інформацію про його життя і діяльність.

Також увагу привертають календарі-альманахи українського тижневика «Новий шлях» 50–90-х років ХХ ст. (Торонто, Канада). На початку кожного календаря-альманаху вміщено Церковний календар та Український історичний календар, в якому відображено основні річні історичних подій та ювілейні дати відомих особистостей України, подано статті, присвячені найвизначнішим датам. Наприклад, у виданні за 1997 р. вміщено статті про письменників І. Франка та Ю. Клена, політичного та громадського діяча

С. Петлюру, за 1999 р. – про композитора В. Барвінського, музеєзнавця та етнографа В. Кобринського, про події під Крутами, які довго замовчувались радянською владою, тощо. На жаль, поки що ці альманахи ще не мають бібліографічного розпису змісту, але у планах бібліотеки – подальше аналітичне опрацювання зазначених вище видань і введення інформації в обіг.

Необхідно зазначити, що ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського продовжує співпрацю зі Шкільними радами США та Австралії, іншими громадськими організаціями, видавництвами та окремими представниками української діаспори і до цього часу.

Так, упродовж 2000–2010 рр. ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського отримала близько 1000 примірників діаспорської літератури. Це були роки становлення бібліотеки, і тому з об'єктивних і суб'єктивних причин не продовжувалось ведення окремої картотеки видань, подарованих українською діаспорою, припинилось наклеювання на документи ярликів із зазначенням особи або організації, якими їх було подаровано, що значно ускладнювало пошук цих документів у процесі аналізу діаспорської літератури в традиційному довідково-пошуковому апараті (ДПА). І тільки з 2005 р. (з часу формування у ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського баз даних електронного каталогу) у загальному електронному каталозі здійснюються електронні бібліографічні записи документів, подарованих українською діаспорою, але без зазначення імені дарувальника.

Отже, здійснений аналіз книжкових колекцій, подарованих ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського (у 1993–1999 рр. – ЦОБ) українською діаспорою, дав підстави до висновку, що література діаспори – це невід'ємна складова багатогранної культури України, а її надходження до фондів бібліотек сприяє поверненню на Україну творчої спадщини її талановитих синів та дочок – письменників, педагогів, політиків, науковців та діячів мистецтва. З метою оприлюднення цих дарів і надання користувачам доступу до них необхідна подальша робота з виданнями української діаспори, яка полягає у:

- 1) продовженні ведення окремої картотеки видань, подарованих українською діаспорою, у головному приміщенні та філії ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського;

- 2) наклеюванні на подаровані видання ярлика із зазначенням автора подарунку;

- 3) аналітико-синтетичному розписі діаспорських журналів, часописів, збірників праць для подальшого створення бібліографічних покажчиків, зокрема, у співпраці з іншими бібліотеками, у фондах яких наявна аналогічна література;

- 4) ширшій популяризації документів шляхом організації тематичних та персональних книжкових виставок, зустрічей, які мають привернути увагу читачів до здобутків української діаспори;

- 5) дотриманні відповідного фізико-хімічного, біологічного та санітарно-гігієнічного режиму зберігання документів;

6) за можливості – виділенні окремих приміщень, стелажів для розміщення таких колекцій з метою зручності користування документами та забезпечення їх задовільного фізичного стану;

7) здійсненні ретрокаталогізації цих видань шляхом введення їх до електронного каталогу із зазначенням особи або організації, яка зробила подарунок, з метою участі у створенні зведеного електронного каталогу «Зарубіжна україніка».

Література

1. *Дегтяренко, Л.* Огляд джерельної бази видань діячів української діаспори з фонду відділу зарубіжної україніки Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського / Л. Дегтяренко, О. Супронюк // Особисті книжкові колекції та особові фонди діячів української діаспори в бібліотеках та архівах України : зб. матеріалів конф. / уклад.: Н. В. Казакова, О. О. Мастіпан. – К., 2004. – С. 30–36.

2. Енциклопедія українознавства / гол. ред. В. Кубійович. – Л. : Наук. т-во ім. Шевченка у Львові, 2000. – Т. 9. – С. 3354.

3. *Кононенко, В.* Бібліографічне опрацювання змісту журналу «Визвольний шлях» / В. Кононенко // Особисті книжкові колекції та особові фонди діячів української діаспори в бібліотеках та архівах України : зб. матеріалів конф. / уклад.: Н. В. Казакова, О. О. Мастіпан. – К., 2004. – С. 26–29.

4. Міністр оборони України нагородив полковника у відставці армії США Степана Олійника відзнакою «Знак пошани» [Електронний ресурс]. – Електрон. дані. – [К.], 2006. – Режим доступу: www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=28393878. – Назва з екрана.

5. *Мушинка, М.* III Міжнародна наукова конференція «Проблеми дослідження української діаспори» / М. Мушинка // Укр. іст. журн. – 2008. – № 6. – С. 225–227.

6. Особисті книжкові колекції та особові фонди діячів української діаспори в бібліотеках та архівах України : зб. матеріалів конф. / уклад.: Н. В. Казакова, О. О. Мастіпан. – К., 2004. – 110 с.

7. *Рогова, П. І.* Державна науково-педагогічна бібліотека – науково-методичний центр мережі освітянських бібліотек МОН і АПН : концептуальні засади діяльності : [про презентацію книг Тараса Гунчака] / П. І. Рогова // Директор шк., ліцею, гімназії. – 2006. – № 5. – С. 50–59 : фотогр.

8. *Рогова, П.* Життя, сповнене праці і роздумів : [про д-ра політол., полковника армії США С. Олійника] / П. Рогова, Л. Ніколюк // Освіта України. – 2005. – 19 лип. (№ 53/54). – С. 9.

9. *Рогова, П. І.* Нова школа у Підністриянах / П. І. Рогова // Освіта України. – 14 трав. (№ 37). – С. 11.

10. *Рогова, П. І.* Повертаємо забуті імена : [про уроч. вечір, присвяч. 90-річчю від дня народж. Івана Боднарчука (1900–1990) – педагога, письмен., громад. діяча з Канади] / П. Рогова, М. Талалаєвська // Пед. газ. – 2001. – Січ. (№ 1). – С. 8.

11. *Рогова, П. І.* [Подяка за подарований ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського часопис «Рідна школа» : лист Павли Рогової Євгену Федоренку, голові Шкіль. Ради в США] / П. І. Рогова // Рід. шк. (США). – 2002. – Листоп. (№ 133). – С. 32.

12. *Сасенко, Л. І.* Видавнича діяльність української діаспори в Австралії (1948–2008 рр.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : спец.

27.00.03 «Книгознав., бібліотекознав., бібліографознав.» / Л. І. Саєнко ; НАН України, НБУВ. – К., 2009. – 18 с.

13. *Ярошенко, Т.* Колекції діячів української діаспори у фондах наукової бібліотеки Національного університету «Клево-Могиланська академія» / Т. Ярошенко // Особисті книжкові колекції та особові фонди діячів української діаспори в бібліотеках та архівах України : зб. матеріалів конф. / уклад.: Н. В. Казакова, О. О. Масгіпан. – К., 2004. – С. 14–25.